

Aan de voorzitter van Provinciale Staten
p/a Statengriffie

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Nationaal Strategisch Plan - Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	76199		

Middelburg, 4 november 2022

Geachte voorzitter,

Om invulling te geven aan het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) van de Europese Unie moet elke lidstaat een Nationaal Strategisch Plan (NSP) opstellen. Provincies, de Unie van Waterschappen en het Rijk hebben de afgelopen drie jaar gezamenlijk gewerkt aan het opstellen van dit NSP. Wij informeren u met deze brief dat het definitieve NSP is ingediend bij de Europese Commissie. Formele goedkeuring wordt tussen de 6 en 8 weken na indiening verwacht. U kunt het definitieve NSP en andere informatie over het GLB vinden op www.toekomstglb.nl

Doel van het NSP/GLB: verduurzaming van de landbouw

Het NSP beschrijft hoe Nederland vanaf volgend jaar invulling geeft aan het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De komende jaren krijgen boeren gericht steun voor activiteiten die bijdragen aan een toekomstbestendige en innovatieve landbouw die in balans is met natuur, milieu en klimaat. Nieuw is bijvoorbeeld de ecoregeling: Agrariërs kunnen uit ruim 20 eco-activiteiten kiezen om toe te passen op hun bedrijf. Deze variëren van het beheren van houtwallen en het toepassen van kruidenrijke akkerranden tot het telen van eiwitgewassen. Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met keuzevrijheid voor de boeren en hun ondernemerschap. Om in aanmerking te komen voor Europese subsidies moeten zij aan bepaalde duurzaamheids-vereisten (basisvoorwaarden) voldoen.

Aanloop naar het definitieve NSP

Eind 2021 heeft de Minister het NSP ter goedkeuring ingediend bij de Europese Commissie. De Commissie heeft vervolgens in maart 2022 gereageerd met een 'Letter of Observations'. Op basis van deze observaties zijn gesprekken gestart met de Europese Commissie over door de Commissie gevraagde verduidelijkingen en aanpassingen in het NSP. De Provincies zijn bij die gesprekken betrokken geweest via het gezamenlijke programmabureau van Rijk en Provincies en hebben ook bestuurlijk bij de Minister hun aandachtspunten ingebracht. De gesprekken met de Europese Commissie hebben meer tijd in beslag genomen dan verwacht, maar eind september is overeenstemming bereikt over de definitieve teksten. De Minister heeft het definitieve NSP vervolgens ingediend.

Zeeuwse inbreng

In het voorproces heeft Zeeland via diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen aandacht gevraagd voor punten die met name voor Zeeuwse agrariërs van belang zijn. Deze Zeeuwse aandachtspunten voor het NSP zijn gebaseerd op ons beleid zoals geformuleerd in bijvoorbeeld het uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied. Zo hebben we voortdurend onze zorgen geuit rondom het aanscherpen van de basisvoorwaarden (conditionaliteiten) voor het ontvangen van de basispremie.

Deze verhoogde instapreisen in combinatie met een afbouw van de basispremie zullen mogelijk zorgen voor meer afhakers onder met name de akkerbouwers. Wij zullen dan ook gedurende de programmaperiode toezien op de voorgestelde monitoring op effecten van de aangescherpte basisvoorwaarden en afbouw van de basispremie.

Verder is, mede dankzij het uiten van deze zorgen, op een heel concrete manier een aanpassing gedaan aan het NSP door het toevoegen van de activiteit "vezelgewas" aan de ecoregeling. Via dit instrument is het mogelijk om het inkomen uit de basispremie verder aan te vullen. Daarnaast wordt op ons aandringen 10% van het gereserveerde pijler 2-budget voor het Aanvalsplan Grutto (t.b.v. weidevogels) beschikbaar gesteld voor andere boerenlandvogels die behoren tot de doelsoorten van het agrarisch natuurbeheer.

Wijzigingen in formeel kader

Het indienen van het NSP is een verantwoordelijkheid van de Minister. Provincies en waterschappen zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het GLB. Dit betreft een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Op een aantal momenten hebben we u meegenomen in het proces. Zo is u in oktober 2021 de provinciale positiebepaling toegestuurd. Daarnaast hebben we op 5 november 2021 een bijeenkomst voor uw leden georganiseerd waarin we deze positiebepaling verder hebben toegelicht. Verder hebben we u in december 2021 een brief gestuurd om u te attenderen op de indiening van het concept NSP. Op uw verzoek hebben we vervolgens op 25 januari een zienswijze ingediend, waarin we nogmaals onze Zeeuwse positie hebben toegelicht. Het GLB bevat een instrumentarium dat wordt toegepast binnen de beleidskaders die Provinciale Staten hebben vastgesteld. Daarnaast stellen Provinciale Staten ook de middelen voor cofinanciering beschikbaar via de provinciale begroting.

Wijzigingen ten opzichte van het in december 2021 ingediende NSP

Veel van de observaties van de Europese Commissie zijn beantwoord door middel van verduidelijking en het aanleveren van extra informatie over het Nederlandse beleid. Een deel van de observaties heeft geleid tot aanpassingen ten opzichte van het in december 2021 ingediende NSP. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

1. Duurzaamheidsvereisten

Om in aanmerking te komen voor GLB-subsidie moeten boeren voldoen aan zogenaamde Goede Landbouw- en Milieucondities (GLMC's), ook wel de basisvoorwaarden of conditionaliteiten genoemd. Hierin zijn de volgende zaken aangepast:

- GLMC 4, het aanhouden van bufferstroken langs waterlopen. Deze bufferstroken worden op sommige plekken breder (3 in plaats van 2 meter). Er zijn uitzonderingen voor smalle percelen.
- GLMC 6, eisen voor een minimale bodembedekking, is aangescherpt. Voor zware klei is een eis opgenomen dat 80% van het bouwland bedekt moet zijn in een periode van zes weken tussen 1 augustus en 1 november. Die bedekking kan bestaan uit een gewas, gewasresten, stoppels en of mulchen (bodem bedekken met organisch materiaal). Een langere bedekking van de bodem draagt bij aan de biodiversiteit, met name voor overwinterende vogels.
- GLMC 7, gewasrotatie, is aangepast qua eisen.
- GLMC 10, droge sloten, wordt toegevoegd. Hierin wordt gesteld dat langs droge sloten een bufferstrook van één meter gehandhaafd moet worden. Hiermee sluiten de GLB-eisen aan bij de eisen vanuit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en wordt de waterkwaliteit beschermd.
- Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne heeft de Europese Commissie voor 2023 uitstel van toepassing van GLMC 7 en 8 mogelijk gemaakt.

2. Ecoregeling

In de ecoregeling zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- De puntentoekenning en vergoeding van eco-activiteiten is geactualiseerd en geoptimaliseerd, onder andere op basis van de uit de praktijktoetsen verkregen inzichten.
- Aan biologische boeren en boeren in omschakeling naar biologische landbouw zal het niveau goud (hoogst haalbare) worden toegekend.
- De regiokaart is aangepast om zo een logische indeling op basis van een dominant bouwplan te bewerkstelligen.
- De eco-activiteit 'vezelgewas' is toegevoegd aan de ecoregeling.

3. Jonge boeren

De steun aan jonge boeren wordt versterkt. De top-up voor jonge boeren in inkomenssteun wordt niet verlengd maar uitgefaseerd. Jonge landbouwers, die nog onder het huidige GLB een top-up toegekend hebben gekregen en waarvan de vijfjaarsperiode nog niet is afgelopen, zullen in de nieuwe GLB-periode recht hierop blijven houden onder de nu geldende voorwaarden. De middelen die vrijvallen omdat de top-up wordt uitgefaseerd worden toegevoegd aan het budget voor de vestigingssteun aan jonge boeren. Deze vestigingssteun steunt jonge boeren die zeggenschap in het bedrijf hebben en een duurzaamheidsplan hebben opgesteld met een eenmalig bedrag van € 25.000 euro.

4. Biologische landbouw

Het definitieve NSP zet in op uitbreiding van het areaal biologische landbouw in Nederland tot 6% in 2027. In het ingediende concept-NSP betrof dit 3,85%. Het nieuwe GLB stimuleert biologische landbouw via de ecoregeling en de conditionaliteit. Hier wordt invulling aan gegeven door de biologische sector als 'green-by-definition' te beschouwen voor de ecoregeling. Op deze manier komen biologische agrariërs automatisch in aanmerking voor de hoogste vergoeding van de ecoregeling (niveau goud). In het definitieve plan worden ook bedrijven die in omschakeling zijn als 'green-by-definition' beschouwd. De biologische sector wordt in het definitieve plan uitgezonderd voor GLMC 7 (gewasrotatie) en kleine biologische bedrijven (≤ 10 hectare) worden uitgezonderd voor GLMC 8 (niet productief areaal). Bovendien wordt de biologische sector nadrukkelijker meegenomen in het Agrarische Kennis en Innovatie Systeem (AKIS) en bij de interventie productieve investeringen. In deze beide interventies wordt in de beoordeling van subsidieaanvragen extra belang gegeven aan subsidie verzoeken van biologische landbouwers. Tevens wordt via de samenwerkingsinterventie de mogelijkheid gecreëerd om de positie van de biologische landbouw in de keten te versterken.

5. Samenwerking

Een belangrijk doel van het nieuwe GLB is het ondersteunen van de transitie van het landelijk gebied. In samenspraak met de Europese Commissie is een aantal GLB-interventies gericht op samenwerking en het European Innovation Partnership (EIP) samengevoegd. Dit sluit beter aan bij het Nationaal Programma Landelijk Gebied en geeft technisch meer mogelijkheden bij de uitvoering. Voorbeelden zijn de veenweide gebieden en overgangsgebieden N2000.

6. Dierenwelzijn

Indien een interventie betrekking heeft op de veehouderij, zal dierenwelzijn worden meegewogen via voorwaarden, doelen of selectiecriteria. Dierenwelzijn houdt in het borgen van goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid, natuurlijk gedrag, positieve emotionele toestand en de intrinsieke waarde en integriteit van het dier. Dierwaardige veehouderijpraktijken worden onder meer bevorderd door binnen de investeringsregeling ruimte te bieden voor investeringen voor dierenwelzijns- en diergezondheidsverbeteringen op het gebied van onder andere huisvesting en diermanagement. In het definitieve NSP is dit aangescherpt door binnen het budget voor investeringen 5% te reserveren voor investeringen die dierenwelzijn bevorderen, zoals het vergroten van de beschikbare ruimte per dier.

Versoeplingen bij implementatie

Het nieuwe GLB gaat in per 1 januari 2023. Het definitieve NSP komt op een moment dat boeren hun bouwplannen voor volgend jaar veelal al hebben gemaakt. Dit zorgt voor onzekerheid bij zowel de boeren als de uitvoeringsorganisaties. Vooral de benodigde aanpassing van de ICT op de nieuwe situatie van de bufferstroken vraagt veel tijd van RVO, tot in februari. Er is met Rijk, RVO, provincies en vertegenwoordigers van de sector gezocht naar mogelijkheden om onzekerheden weg te nemen en deelnamebereidheid en daarmee het doelbereik van het GLB te vergroten alsmede ook de uitvoerbaarheid voor de uitvoeringsorganisatie. Daartoe zijn de volgende besluiten genomen:

- De aanmelding voor de basisbetaling en ecoregeling zal eenmalig van 1 maart tot en met 15 mei via de Gecombineerde Opgave plaatsvinden. Voor het ANLb wordt de beschikkingsperiode verruimd en afgestemd op de aanmelding voor de ecoregeling.
- Om de instapdrempel in 2023 te verlagen (bijvoorbeeld voor boeren die hun bouwplan voor 2023 al rond hebben) wordt de instapeis voor de ecoregeling éénmalig aangepast voor biodiversiteit en landschap. Hierdoor wordt het voor meer boeren mogelijk in 2023 deel te nemen en ervaring op te doen, waardoor de deelname over de gehele GLB periode hoger kan liggen. Immers, indien bedrijven in 2023 niet kunnen voldoen, komen deze mogelijk niet terug in 2024.

- De korte voorbereidingstijd en de hierboven beschreven aanpassingen zorgen voor een grotere kans op administratieve fouten bij de aanvragers. Daarom wordt in 2023 een verlicht sanctieregime toegepast. Een boer kan immers niet gehouden worden aan eisen waarvan hij niet tijdig op de hoogte was. Hierdoor wordt door middel van controles wel vastgesteld wat niet goed is geregistreerd, maar volgt daar in het eerste jaar niet altijd een sanctie op.

Communicatie over het GLB/NSP

Communicatie over het GLB/NSP loopt al. Op 4 en 5 juli van dit jaar hebben informatiebijeenkomsten voor belanghebbenden plaatsgevonden. Nu het definitieve NSP bekend is wordt er ingezet op snelle en heldere communicatie over het NSP. Op de website van RVO staat zo spoedig mogelijk de actuele informatie over het NSP en de regelingen en waar mogelijk ondersteund met visuele middelen. Daarnaast zal er begin november een basisversie van de simulatietool beschikbaar zijn zodat agrariërs met de ecoregeling systematiek kunnen oefenen. Deze versie van de simulatietool bevat nog geen koppeling met de eigen bedrijfssituatie (o.a. bufferstroken en landschapselementen missen nog) en ook zijn recente wijzigingen in het NSP slechts beperkt verwerkt. In de periode tot begin februari 2023 streeft RVO ernaar steeds nieuwe versies beschikbaar te stellen die een completer beeld gaan geven van de wijzigingen in het NSP. Bij elke nieuwe versie wordt inzichtelijk gemaakt welke onderdelen nog niet in de versie van de simulatietool zitten en op een later moment worden toegevoegd.

Zeeuws perspectief

Met dit ingediende NSP zien we een instrumentarium dat kansen kan bieden aan Zeeuwse landbouwers om de transitie naar een volhoudbare landbouw te ondersteunen. Zo worden een aantal instrumenten, die afgelopen periode succesvol waren in Zeeland, doorgezet of zelfs uitgebreid, zoals het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en diverse investerings- en samenwerkingsregelingen. Daarnaast biedt dit NSP ook nieuwe instrumenten, zoals de ecoregeling en instrumenten ten behoeve van gebiedsgericht werken. Deze gebiedsgerichte insteek biedt ruimte om vooral ook samen met andere partijen in het Zeeuwse landelijk gebied op een heel gerichte manier een bijdrage te leveren aan de Zeeuwse uitdagingen, o.a. op het gebied van zoet water. Maatregelen uit de ecoregeling kunnen bijdragen aan een gezonde en weerbare bodem. Het is ook in de komende periode van belang dat we de deelname aan het GLB blijven monitoren en indien nodig hierover een bestuurlijk signaal aan het Ministerie afgeven.

Tot slot

Het is goed dat er nu duidelijkheid is over het definitieve NSP. Desondanks zijn er nog steeds veel onduidelijkheden over de uitvoering, waardoor de werkwijze niet aansluit bij de praktijk. Wij blijven ons de komende tijd inzetten voor meer duidelijkheid in het NSP en een brede inzetbaarheid van de ecoregeling om zo veel mogelijk boeren te kunnen ondersteunen in de transitie naar een volhoudbare landbouw.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.